

Η Αλεξανδρούπολη (κάτοικοι 18.000, ο δήμος Αλεξανδρούπολης το 2011: 72.750) είναι πρωτεύουσα του νομού Έβρου. Η πόλη διακρίνεται για την καλή ρυμοτομία και την άρτια αρχιτεκτονική της. Προικίστηκε με μεγάλες πλατείες και φαρδείς δρόμους. Σύμβολο της πόλης είναι ο φάρος της, που χτίστηκε το 1880 και βρίσκεται στην ομώνυμη πλατεία, στο λιμάνι. Είναι καινούργια πόλη. Δημιουργήθηκε το 1876, σχεδιασμένη από Ρώσους αρχιτέκτονες, που συνόδευσαν τον προελαύνοντα ρωσικό στρατό, ο οποίος πολέμωσε τους Τούρκους. Η ίδρυσή της συνδέεται με τη δημιουργία της σιδηροδρομικής γραμμής Θράκης.

Οι Τούρκοι την ονόμαζαν Δεδέαγατς, που σημαίνει Καλογερόδενδρο. Ο λόγος είναι ότι στη συγκεκριμένη περιοχή περί τον ΙΕ΄ αιώνα υπήρχε ένα μουσουλμανικό μοναστήρι και ένας από τους δερβίσηδες του συνήθιζε να πηγαίνει και να κάθεται στη σκιά ενός δέντρου, όπου τελικά και τον έθαψαν όταν ήρθε το πλήρωμα του χρόνου και εγκατέλειψε τα εγκόσμια. Η σημερινή ονομασία τη δόθηκε το 1919 προς τιμή του βασιλιά Αλέξανδρου.

Η Αλεξανδρούπολη οφείλει μεγάλο μέρος της ανάπτυξής της στο λιμάνι, που είναι ο τόπος διακίνησης των προϊόντων της Θράκης. Αποτελεί και το τέρμα για τις ακτοπλοϊκές γραμμές του Αιγαίου. Εκτός από τον Φάρο, αξιοθέατα της πόλης είναι το δημοτικό πάρκο, τα ερείπια δύο τζαμιών, η μικρή εκκλησία του Αγίου Ελευθερίου και το νεοκλασικό της Παιδαγωγικής Ακαδημίας.

Το υπαίθριο ιερό των αρχαίων Θρακών βρίσκεται κοντά στο ορεινό χωριό Κίρκη, 14 χιλιόμετρα βορειοανατολικά της Αλεξανδρούπολης.

Το χωριό Δαδιά με το φημισμένο δάσος του βρίσκεται σε απόσταση 66 χιλιομέτρων βορειοανατολικά από την Αλεξανδρούπολη. Πρόκειται για δάσος με τεράστια οικολογική αξία. Διαθέτει προστατευόμενη περιοχή 72.700 στρεμμάτων. Φιλοξενεί 219 είδη πουλιών, 40 είδη αμφίβιων και ερπετών και 36 είδη θηλαστικών.

Στην πόλη λειτουργούν μουσεία Εκκλησιαστικής Τέχνης, Λαογραφικό, καθώς και Χλωρίδας - Πανίδας.

Τηλέφωνα: Αστυνομία 255.10.37.424. Τροχαία 255.10.37.9.17. Δήμος 255.10.26.410.

Λιμεναρχείο 255.10.26.619. ΟΤΕ 255.10.26.699. Ταξί 255.10.27.770, 255.10.22.000, 255.10.27.700, 255.10.27.200. Γενικό Νοσοκομείο 255.10.25.772 - 3, 255.10.24.245, 255.10.25.272.

Η ιστορία της Αλεξανδρούπολης

Η Σάλη και το ψαροχώρι:

Ο Ηρόδοτος μνημονεύει την αρχαία, Σάλη, πόλη με έντονη παρουσία τον Ε΄ π.Χ. αιώνα. Ήταν μια από τις πόλεις της Σαμοθρακικής Περαίας (Μεσημβρία, Ζώνη, Δρυς, Τέμπυρα και Χαράκωμα οι άλλες). Με την πάροδο του χρόνου, έπεσε σε μαρασμό και ερημώθηκε. Στην ίδια θέση, στα 1850, δημιουργήθηκε ο μικρός οικισμός του Δεδέ Αγάτς. Το ψαροχώρι έμελλε να αναπτυχθεί, καθώς από το 1871 έφτασε ως εκεί ο σιδηρόδρομος. Στα 1878, η πια πόλη περιήλθε στα χέρια των Ρώσων χάρη στη συνθήκη του Αγίου Στεφάνου. Μηχανικοί του τσάρου κατέφθασαν και εκπόνησαν το σχέδιο με βάση το οποίο είναι κτισμένη η σημερινή πόλη. Στα 1880, υψώθηκε ο Φάρος της πόλης (27 μ.) που από τότε αποτελεί το «έμβλημά» της.

Η νέα πόλη και λιμάνι κλήθηκε να παίξει ιδιαίτερο ρόλο στον Α΄ Βαλκανικό πόλεμο. Η Θεσσαλονίκη ήταν ήδη ελληνική, όταν την πρώτη βδομάδα του Νοεμβρίου του 1912 κρίθηκε απαραίτητη η μεταφορά μιας βουλγαρικής μεραρχίας, από τον Θερμαϊκό, στο Δεδέ Αγάτς. Καθώς ο ελληνικός στόλος κυριαρχούσε στο Αιγαίο και από τα βόρεια κατέβαιναν οι Βούλγαροι, ο τουρκικός στρατός εκκένωσε την περιοχή και αποσύρθηκε στο εσωτερικό της Θράκης. Τότε, βρήκαν ευκαιρία καμιά διακοσαριά Βούλγαροι άτακτοι κομιτατζήδες και εισέβαλαν στην πόλη τρομοκρατώντας τον πληθυσμό.

Ο ναύαρχος Παύλος Κουντουριώτης βρέθηκε στην ανάγκη να διευκολύνει τον βουλγαρικό στρατό να φτάσει έγκαιρα στην Αλεξανδρούπολη, μήπως και κατορθώσει να επιβάλει την

τάξη. Γνώριζε ότι το λιμάνι ήταν αβαθές και έστειλε το αντιτορπιλικό «Βέλος» να βρει και να αναφέρει λύση. Ο κυβερνήτης του «Βέλος» διαπίστωσε ότι στο λιμάνι υπήρχαν ενενήντα φορτηγίδες που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την απόβαση των Βουλγάρων.

Στις 8 Νοεμβρίου, στην Αλεξανδρούπολη μπήκε τμήμα του βουλγαρικού στρατού υπό τον στρατηγό Κοκόφτσεφ, ενώ σε 17 ελληνικά φορτηγά πλοία, στη Θεσσαλονίκη, επιβιβάζονταν οι Βούλγαροι στρατιώτες με προορισμό την θρακική πόλη.

Ο ναύαρχος Κουντουριώτης άφησε τη φύλαξη των Δαρδανελίων σε επτά αντιτορπιλικά, ένα υποβρύχιο και δύο τορπιλοβόλα και με τα τέσσερα θωρηκτά του στόλου, δύο τορπιλοβόλα και δύο ανιχνευτικά έπλευσε στην Αλεξανδρούπολη, στα ανοιχτά της οποίας έφτασε στις 15 Νοεμβρίου. Ο Βούλγαρος στρατηγός Κοκόφτσεφ έσπευσε στη ναυαρχίδα του Κουντουριώτη, τον θρυλικό «Αβέρωφ», και τον παρακάλεσε να βοηθήσει να σταλεί μήνυμα στο στρατηγείο του, στο Διδυμότειχο, να στείλει στρατό στην Καλλιπολη και να αποκόψει τον προς τα εκεί υποχωρούντα Τούρκο στρατηγό Γιαβέρ και τους 15.000 άνδρες του.

Οι επικοινωνίες της εποχής δεν ήταν ό,τι καλύτερο. Το «Αβέρωφ» έστειλε το σήμα στην Αθήνα, από εκεί, στάλθηκε στη Βάρνα κι από τη Βάρνα έφτασε στο Διδυμότειχο. Όμως, για το δρομολόγιο αυτό δεν χρειάστηκε πολύς χρόνος. Είκοσι εννέα ώρες αργότερα, με αντίστροφη διαδρομή, ο Κουντουριώτης επέδιδε στον Κοκόφτσεφ σήμα που τον πληροφορούσε ότι η επιχείρηση έγινε και ο Γιαβέρ με τους 15.000 άνδρες του είχαν παραδοθεί χωρίς μάχη.

Από τις 15 Νοεμβρίου είχαν φτάσει και τα ελληνικά φορτηγά που μετέφεραν τους Βούλγαρους στην Αλεξανδρούπολη. Τα περισσότερα, έστελναν σήμα στην παραλία με τη φράση «άμεσος ανάγκη ποσίμου ύδατος»: Οι Βούλγαροι νόμισαν ότι πήγαιναν κρουαζιέρα και δεν είχαν βάλει νερό στα παγούρια τους, πιστεύοντας ότι θα προμηθευτούν όσο ήθελαν από τα φορτηγά. Οι κυβερνήτες των οποίων δεν είχαν σκοπό να τους το δώσουν κι έπειτα να ψάχνουν αυτοί να βρουν και να ξαναγεμίσουν τις δεξαμενές τους.

Νερό στους Βούλγαρους διψασμένους έφερναν οι φορτηγίδες από την παραλία. Η απόβαση ολοκληρώθηκε στις 17 Νοεμβρίου και οι φασαρίες στην πόλη κόπασαν.

Το τελικό όνομα:

Από το 1912 ως 1920, το Δεδέ Αγάτς, όπως κι ολόκληρη η Θράκη, αποτελούσε βουλγαρική περιοχή. Αποδόθηκε στην Ελλάδα με βάση τη συνθήκη του Νεϊγι. Το όνομα Δεδέ Αγάτς δεν ταίριαζε στην πόλη. Την είπαν Νεάπολη. Λίγο πριν να τον δαγκώσει μαϊμού με αποτέλεσμα να πεθάνει, ο βασιλιάς Αλέξανδρος επισκέφτηκε την πόλη. Το όνομα άλλαξε πάλι: Προς τιμή του υψηλού επισκέπτη, η Νεάπολη μετονομάστηκε σε Αλεξανδρούπολη.

Με την ανταλλαγή πληθυσμών που ακολούθησε τη μικρασιατική καταστροφή και την υπογραφή της συνθήκης της Λοζάννης, η πόλη μπολιάστηκε από το κύμα των Ελλήνων προσφύγων.

Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκόσμιου πολέμου, κυριεύτηκε από τον βουλγαρικό στρατό. Η βουλγαρική κατοχή κράτησε τρία χρόνια. Η πόλη αναπτύχθηκε, προόδευσε κι έφτασε να είναι σήμερα το διοικητικό, οικονομικό και συγκοινωνιακό κέντρο της Θράκης.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 1.5.2010)